Jüdische Pester Zeitung.

ריעזעס בלאטט ערשיינט צווייטאל וואָכענטליך
אונד קאָסטעט פיר
עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 " "
פירטעל- 2 " "

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 " 50 קרייצער
פירטעל- 2 " 25 "

אננאָנצען
אונד זאָגסט'גע פריוואט-אנצייגען ווערדען מיט 10 קר. פער 6 שפאלטיגע פעטיט-צייליע בערעכנעט.

יידישע
פעסטער צייטונג
(מאָנטאג-אויסגאבע)

גויס דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם טאגע דער פאָסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נו' 1.
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.
פרענומעראנטענזאמלער
ערהאלטען 10% ראבאטט.

Nr. 70, זיעבענטער יאהרגאנג | פעסט, ו אלול ה'ת'ר'ל'ה'. | Pest, den 6. September 1875.

דיא רעוואָלוציאָן
אין דער הערצעגאָווינא.

X.

פאָר צייטען, אלס וויר נאָך ניכט זאָ פיעלע צייטונגען האטטען, האטטע מאן פאָר יעדעם געדרוקטען זאָ פיעלען רעשפעקט, דאס מאן דעמזעלבען אינבעדינגטען גלויבען שענקטע. יעדע שווארץ אויף וויס געדרוקטע נאכריכט בעטראכטעטע מאן אלס איינע אונאומשטאָסליכע וואהרהייט, אויף דיא מאן שווערען קאָננטע. — זייט דעם אבער דיא גראָססען צייטונגען זאָ איבערהאנד גענאָממען האבען, אונד זייטדעם דיא צייטונגס-שרייבער עס מיט דער וואהרהייט ניכט מעהר זאָ גענויא נעהמען, דא איהנען בלאָס דאראן געלעגען איזט, איהרע ריעזען-גראָססען בלעטטער אויסצופיללען: — זייטדעם האט דער אונבעדינגטע גלויבע אן דער וואהרהייט דעם געדרוקטען גענצליך אבגענאָממען! — יא, יענער גלויבע פערוואנדעלטע זיך פיעלמעהר אין איינען צווייפעל, זאָ דאס מאן זייט לעטצטערער צייט אללע געדרוקטען צייטונגס-נאכריכטען פיר ליגע האָלט — אונד עס איזט שאָן זאָגאר שפּריכוואָרטליך געוואָרדען: „ער ליגט וויא געדרוקט!"

אלס נון דער טעלעגראף ענטשטאנדען איזט אונד אנפאנגס דאס טעלעגראפירען זאָ טהייער וואר, דא האטטע מאן געוויסס נור אויף וואהרע דעפעשען געלד אויסגעגעבען; וועסהאלב מאן אויך פריהער אללען טעלעגראפישען דעפעשען גלויבען שענקטע. זייט לעטצטערער צייט אבער איזט דאס טעלעגראפירען דורך זיינע בילליגקייט וויעדער זעהר אללגעמיין געוואָרדען, פיר איינינע קרייצער קאָננטע מאן אויך גראָסע ליגען טעלעגראפירען — אונד פירסט ביסמארק האטטע יעטצט דאס צווייטע שפּריכוואָרט ערפונדען: „ער ליגט וויא דער טעלעגראף!"

אין דען לעטצטען יאהרען איזט אין יעדעם שטאאטע אונטער דער אויפזיכט דער רעגיערונג איין טעלעגראפען-קאָררעשפאָנדענץ-אמט ענטשטאנדען. דיעזע „אמטער" שטעהען מיט איינאנדער אין פערבינדונג אונד טעלעגראפירען זיך געגענזייטיג דיא וויכטיגען נאכריכטען. מאן הייסט זיא „אמטליכע דעפעשען". דיעזע „אמטליכען דעפעשען" שטאנדען ביז יעטצט נאָך אין גוטעם רופע, פיר דערען וואהרהייט יעדער איינשטעהען קאָננטע — אונד נון צייגטע עס זיך אין דיעזען טאגען, דאס אויך דיעזע אמטליכען דעפעשען ניכט אונפעהלבאר אונד ניכט פערלעססליך זייען, דא זיא זיך שאָן אָפטמאלס אלס פאלש אונד ליגענהאפט העראויסשטעללטען — אונד וויר קאָננטען נון מיט דעם דריטטען שפּריכ-וואָרטע אויפטרעטען: „ער ליגט וויא איינע אמטליכע דעפעשע!"

אונד נון צור זאכע! אין אנגעלעגענהייט דער הערצעגאָווינער רעוואָלוציאָן האבען זיך ביז יעטצט ביינאהע אללע צייטונגס-נאכריכטען, אללע פריוואט- אונד אמטליכען דעפעשען אלס אונוואהר העראויסגעשטעללט. דיא אויפגאבע איינעס זאָלכען, דער פאָן דיעזען אללען נאכריכטען איינע וואהרהייט העראויספינדען וואָללטע, וואר איינע זעהר שוויעריגע. זאָ אָפט מעהר קריעגעריש" זיד-סלאווישע דעפעשען אלס פריעדליכע טירקישע דעפעשען איינגעלויפען וואַרען, גלויבטע מאן, דען צושטאנד אין דער וועסטליכען טירקייא אלס זעהר ערנסט בעטראכטען צו קאָננען, אונד אים ענטגעגענגעזעטצטען פאללע גלויבטע מאן וויעדער, דאס אומגעקעהרטע פערהעלטניס פערצייכנען צו דירפען.

זאָמיט בלייבט אימטער נאָך דיא פראגע: „וואס האָרט זיך פאָן דער טירקייא?"

דיא היעזיגע גראָססע דייטשע צייטונג (נעמליך דער „פעסטער ללאָיד"), וועלכע ביז יעטצט דיא הערצעגאָווינער רעוואָלוציאָן אלס איינע זעהר ערנסטע שילדערטע, שרייבט אין איהרעם אבענדבלאטטע פאָן פאָריגעם דאָננערסטאג פאָלגענדעס: „ניכט וויר אללײן ווארען דיא געפאָפּטען, אלס וויר דיא פאָרגענגע אין דער הערצעגאָווינא פיר ערנסט געהאלטען האבען, זאָנדערן מיט אונס אויך אללע אייראָפּאישען רעגיערונגען, וועלכע שאָן איינע פריעדענס-קאָממיסיאָן נאך דער הערצעגאָווינא געשיקט האבען. דיעזע פריעדענס-קאָממיסיאָן גלויבטע דאָרט איינע גראָסע געפעהרליכע רעוואָלוציאָן צו פינדען — אונד אלס זיא היןקאם, פאנד זיא גאר קיינען שטרייטער, מיט דעם מאן פריעדען שליעסען מיסטע. — נאך דעם, וואס וויר ביז יעטצט געהאָרט האבען, קאָננען וויר שאָן קוים גלויבען, דאס זיך דאָרט גאר נור איין פאאר רעוואָלוציאָנערע בעפינדען. — אלס דיא מיט דעם מעהרעם-שיפפע אנגעקאָממענע טירקישע ארמעע דורך דיא ענגען געבירגס-שטראססען נאך דער הערצעגאָווינא מארשירען מיסטע, דא וועהרע עס דען רעוואָלוציאָנערען אין לייכטעם געוועזען, אים דאָרטיגען געבירגע זיך אין הינטערהאלט צו שטעללען אונד זאָ דען פאָרמארש צו פערהינדערן. זיא טהאטען דיעס אבער ניכט, וואס אלזאָ בעוויזט, דאס זיא ענטוועדער גאר ניכט עקסיסטירען, אָדער דאס זיא דאס קריעגפיהרען גאר ניכט פערשטעהען. — דאנן האבען וויר נאך איינען צווייטען בעוויז פיר דיא שוועכע דער רעוואָלוציאָנערען: וויא לאנגע האט עס שאָן געהייסען, דאס דיא רעוואָלוציאָנערען דיא טירקישע פעסטונג טרעביניע איינגענאָממען האבען? — אונד נון שטעללט עס זיך העראויס, דאס זיא יענע פעסטונג ניכט איינמאל ערנסטליך בעלאגערטען. דא עס דען פאָם מעהרע אנגעקאָממענען טירקען געלונגען איזט, אין טרעביניע אָהנע יעדעס הינדערניס אונד זאָגאר גאנץ געמיטהליך איינצוציעהען. — זאָמיט קאָננען וויר אללע זיד-סלאווישען קריעגס- אונד זיעגעס-דעפעשען אלס שענדליכע ליגען בעצייכנען. עס וואר קיין קריעג, עס וואר קיין „קריעגעל". עס וואר ניכט איינמאל איינע רעוואָלוציאָן, זאָנדערן איין געוואָהנליכער „פוטש", איין געמיינער סלאווען-קראוואלל — אונד איין זאָלכער קראוואלל פערדיענט בלאָס אונטער דען „פערשיעדענען נייאיגקייטען" פערצייכנעט צו שטעהען. איין פאאר סלאווישע וואגאבונדען פערבאנדען זיך מיט איינינגען טויגע-ניכטסען אונד שטיפטעטען געגען דיא טירקען איינען קראוואלל, וועלכע אבער אויף אונד דאפאָנגעלויפען זינד, אלס זיא דיא טירקישע ארמעע ערבליקטען. —

זאָ שרייבט דער פעסטער ללאָיד! — דאס ערינגערט אונס אן פאָלגענדען וואהרען וויטץ: וועהרענד דעם איטאליענישען קריעגעס אים יאהרע 1859 האטטע אין איינער שטאדט נאָרד-אונגארנס איין געבילדעטער זאָהן זיינעם אלטען פאטער דיא פיעלען קריעגס-נאכריכטען אויס דען צייטונגען פאָרגעלעזען. ער צייגטע איהם אויף דער לאנד-קארטע, וואָ איטאליען ליעגט, וואָ דיא איטאליענישען אונד וואָ דיא פראנצאָזישען ארמעען אונטער נאפּאָלעאָנס אנפיהרונג שטאנדען, אונד וויא דער קריעגס-פלאן דער עסטרייכער אויסגעארבייטעט וואר. דער זאָהן גלויבטע דאמיט, זיינען פאטער פיר דיא צייטונגען צו בעגייסטערן; אבער דער אלטע זאגטע גאנץ רוהיג: „גלויבע מיר מיין קינד, אללע ליגען שטעהען אין דען צייטונגען. דאס גאנצע איזט ניכט וואהר, נאפּאָלעאָן אונד איטאליען האבען גאר ניע עקסיסטירט, דיא צייטונגען האבען בלאָס דיעזע נאמען ערדיכטעט, דאמיט זיא עטוואס צו שרייבען האבען!"

יא, אים דאָננערסטאג-אבענדבלאטט דעם פעסטער ללאָיד האט דער לייט-ארטיקעל שרייבער ביינאהע גאר דיא עקסיסטענץ דער הערצעגאָווינא אבגעלייגנעט אונד אללעס אלס איינע זיד-סלאווישע ערדיכטונג בעצייכנעט. אונד זיעהע! שאָן אין זיינעם זאמסטאג-מאָרגענבלאטטע שריעב דער פעסטער ללאָיד: „מיט דעם, וואס איך געסטערן געזאגט האבע, האבע איך געלאָגען! דיא הערצעגאָווינא עקסיסטירט, דיא רעוואָלוציאָן עקסיסטירט — אונד זאָגאר דיא טירקען עקסיסטירען; דענן צום בעווייזע האבען זיא וויעדער פאָן דען רעוואָלוציאָנערען טיכטיגע שלעגע בעקאָממען. — אם 2. סעפּטעמבער האבען 1200 רעוואָלוציאָנערע דיא טירקישע שטאדט רעוועזיניע איינגענאָממען, וואָבייא זיא 125 טאָדטע אונד 155 פערוואונדעטע האטטען. דיא טירקען פערלאָרען 500 טאָדטע אונד פיעלע פערוואונדעטע. צווייא פאשא'ס זינד אין דיא פלוכט געשלאגען וואָרדען."

דאס פאָרגעסטריגע אבענדבלאטט דעם פעסטער ללאָיד בראכטע וויעדער פאָלגענדע דעפעשע: סערביען אונד מאָנטענעגראָ ווערדען שאָן גאנץ זיכער אונד געוויסס דען רעוואָלוציאָנערען צו הילפע געהען. דיא רעוואָלוציאָנערען וואָללען פאָן דער פריעדענס-קאָממיסיאָן ניכטס וויססען. יא, אין סערביען וויל מאן זאָגאר דיא אונגארישען זיד-סלאווען צור רעוואָלוציאָן אויפהעטצען. דער נייע סערבישע מיניסטער ריסטיטש אונטערהאנדעלטע מיט דעם אונגארישען דעפּוטירטען מילעטיטש, דאמיט ער דיא אונגארישען סערבען געגען אונגארן אויפהעטצע אונד דאמיט אלזאָ דאס פייער דער זיד-סלאווישען רעוואָלוציאָן אויך אין זיד-אונגארן ענטברעננען זאָלל. יא, אם 3. סעפּטעמבער איזט זאָגאר אין דער סערבישען גרענצע איינע נייע רעוואָלוציאָן אויסגעבראָכען. איין רעגימענט טירקישעס מיליטער וואורדע איבערפאללען אונד טהיילס געטאָדטעט, טהיילס געפאנגען. זאָגאר דיא צעלטע אונד דיא לעבענס-מיטטעל דער טירקען וואורדען פאָן דען רעוואָלוציאָנערען עראָבערט.

זאָלל זיך נון היער יעמאנד אויסקעננען! מאן מיססטע דענן זעלבסט היןפאהרען, אום זיך פאָן דער וואהרהייט דער זאכע איינע איבערצייגונג צו פערשאפפען; יא, ווענן מאן נור דאס שיעס-פולווער ריעכען קאָננטע! —

איינען-צייגען, וועלכע אוים זיד-קראָאציען היעהער קאָממען, ערצעהלען, דאס דאָרט ווירקליך איבער פירטויזענד פליכטלינגע, דארונטער 3000 קינדער, אוים דער הערצעגאָווינא זייען. אונד ווענן דאָרט קיינע ערנסטליכע רעוואָלוציאָן וועהרע, זאָ ווירדען נאָך קראָאציען ניכט זאָ פיעלע פליכטלינגע קאָממען.

נייערע דעפעשען מעלדען וויעדער, דאס דיא טירקישע ארמעע זאָגאר דיא סערבישע גרענצע אי-

געשעפטסבעריכט.

דער זאָעבען אבגעלויפענע „פעסטער יאָהאַנ-ניס-ענטהויפטונגס-מארקט" איזט זעהר גוט אויס-געפאַללען. בעזאָנדערס אין שניטט-וואארען, אונד אין מאנופאַקטור-וואארען איבערהויפט, וואר דער מארקט זעהר לעבהאַפט. — מייסטענס ווארדען אָרדינערע גאטטונגען צו בילליגען פרייזען געקויפט. דיא היעזיגען גראָס-הענדלער ווארען יעטצט מיט דער קרעדיט-געבונג ניכט זאָ גענייא, וועסהאלב זעהר פיעלע וואארען זאָוואָהל פיר'ס באארע געלד אלס אויף קרעדיט אבגעזעטצט ווארדען. דיא ריק-שטענדיגען שולדנער האבען פינקטליך איינגע-צאהלט, אונד „געפאַללען" איזט ביינאהע קיינער. — מאַן האָפפט דאהער, דאס זיך דאָך שאָן ענדליך דיא געשעפטע בעססערן ווערדען. — נור דער פּראָדוק-טען-האנדעל וואר ניכט אם לעבהאַפטעסטען, וויל דיא פרייזע נאָך אימער פיר צו האָך געהאלטען ווערדען. —

ש א פ וו א ָ ל ל ע. דאס געשעפט אין שאפ-וואָללע וואר וועניגער לעבהאַפט, ווייל איך דער לאָנדאָנער וואָללמארקט ניכט גוט אויסגעפאַללען איזט. אים גאנצען ווארדען גגען 25000 צענט-נער פערקויפט. דיא פרייזע שטעללען זיך פאָלגענ-דערמאסען : פיר איינשורען, פיינע 128—145 גולדען, מיטטעל-פיינע 110—120 גולד., מיטטלערע צו 87 — 102 גולד.— קאממוואָללען פיינע פאָן 108—111 גולד. מיטטעלפיינע 98—103 גול., מיטטלערע 75—90 גולד. זאנד-וואָללע, מיטטעל-פיינע 73—77 גולד., אָרדינע-רע 62—70 גולד. —צווישור, ווינטערוואָללע, העררי-שאַפטליכע 106—110 גולד., פיינע ווייסע געבירגס-וואָללע 98—105 גולד., בלייליכע געבירגס- 83—93 גולד., גערינגערע 85—88 גולד.— בוים-וואָללע, פיינע 128—145 גולד., מיטטלערע 95—115 גול., אָרדינערע 80—85 גולד. — הויטוואָללע, מיטטלערע 85—95 גול. אָרדינערע 70—80 גולד.— ציגאיא זיעבענבירגער 105 —106 גולד., באנאטער האנדוועשע 65—67 גולדען, געשוועממטע 62—67 גולד. באנאטער פערדעלטע 70—78 גולד. צאקעל באנאטער האנדוויעשע 50—54 גולדען, געשוועממטע 47—49 גול. דער דיעסיעהריגע לעאָפאָלדי-מארקט בעגיננט אם 7. נאָוועמבער.

איך דאס ו ו י נ-ג ע ש ע פ ט וואר ניכט גוט. עס ווארדען קוים 2000 איימער פערקויפט — אונד צוואר קארלאָוויטצער ווייסער פאָן 6—7 גולד. ראָטהע מיטטעל-גאטטונגען פאָן 7—8 גול., פיינערע ראָטהווינע ביז 10 גולד.— זייט 6 מאָנאטען געהט דאס וויין-געשעפט זעהר שלעכט. היעזיגע וויינ-הענדלער מאָכטען גערנע דיא וויינע פאָן דער לעטצ-טען פעכסונג פערקויפען אונד מאָכטען זאָגאר שאָן 2 גולדען פער איימער איינביסען, אבער זיא פינדען קיינע קייפער. אוים אללען געגענדען ווירד איין גו-טעם וויינ-יאהר געמעלדעט אונד מאן מאכט שאָן שלוס-געשעפטע פיר ווייסע ווינע מיטטעל-גאט-טונג צו 4 גולד. אונד פיר ראָטהע דונקלע וויינע 5·50 גולד. אב פעסט. אבער מאן האָפפט נאָך ביל-ליגער צו קויפען, וועגן דיא הערבסט-וויטטערונג גוט אויספאַללען ווירד. דיא וויינ-פאַססער-פרייזע זינד בערייטס אויף 1,75 גולדען געשטיעגען.

ש פ י ר י ט ו ס איזט וועגען דעם פיעלען אָבסטעס בילליגער געוואָרדען. שליוואָוויטץ (באנא-טער) 15—16 גולד. פער איימער, אָרדינערער 70 קר' פער גראד. סירמיער 28—30 גולד. — טרעבערנ-דורכצוג 13—15 גול' זאממט פאסס.

ע ר ד - ע פ פ פ ע ל זינד זעהר בילליג. מאן קאנן פיר 60 קר' איינען זאק ערדעפפעל צו 80 ביז 90 פפונד קויפען.

פ ע ד ע ר ן. בעטט-פעדערן ווארדען 3200 צטר. צוגעפיהרט אונד פערקויפט. דיא גאטטונגען פאָן 79 ביז 130 גולדען קויפטע מאן אום 3 ביז 4 גולדען טהייערער אלס אים לעטצטען מארקטע. דאגעגען ווארדען דיא גאטטונגען פאָן 130 ביז 140 גולדען אום 4—5 גול' בילליגער פערקויפט.

דאס ה א ד ע ר ן- (פעטצענ-) געשעפט. אין אללען גאטטונגען זינד דיא פרייזע צוריקגעגאנגען. דיא מארקט-פרייזע זינד : פרימא וויס-ליינען 10—12 גול. פער וויענער 100 פפד.— סעקונדא וויס-ליינען 6 — 9 גול. קאנצלייא 6—6½. פיינע-פאק 6—6½ גראָבע-פאק 5 — 5½. בלויע ליינען 6—6½ פער-בינע קאָטטאָן 2½—2¾ גולדען.

ש א פ פ ע ל ל ע ווארדען אין דיעזעם מארקטע 30000 שטיק פערשיעדענער גאטטונגען פערקויפט אונד צוואר דייטש-וואָלליגע ש א פ - פ ע ל ל ע צו 2·20 — 2.60 גולד' פער פאאר. — סערבישע אונד טירקישע צו 112—125 גולד. באנאטער אונד זיעבענ-בירגער צו 115—130 גולדען. אללעס פער 102 שטיק.

ל א מ מ פ ע ל ל ע סערבישע אונד טירקישע צו 105 112 גולד.— דייטשוואָלליגע צו 50—64 גולד אללעס פער 102 שטיק. —

ק י ט צ פ ע ל ל ע : ווארדען 50000 שטיק פרימא זיעבענבירגישע שווערע צו 110—115 גולדען סערבישע צו 105—125 גולד' פערקויפט.

ה י י ט ע. וויר נאָטירען : אונגארישע קוה-הייטע 55—58 גול. אונד אָכסענ-הייטע צו 56 — 60 גולד. קאלבפעללע אהנע קאָפפע צו 135—138 גולדען. מיט קאָפפען 128—130 גולדען.

ל ע ד ע ר. פפונדהייטע ביז 10-פפד. 103—105 .fl איינמאל פערזעטצטע טערצען פאָן 20—24-פפד. 102 —104 גולד., צווייםאל פערזעטצטע טערצען 25 —30-פפד. 100—103 גול. דריימאל פערזעטצטע טער-צען פאָן 35-45פפד. 104—107 גול.

ק א ל ב ל ע ד ע ר מיטטעל 245—255 גולדע פיינעם 280—290 גול.

ו ו י י צ ע ן, נייער טהייס-ווייצען 85-פפונדי-גער 5,40 גולדען. — באנאטער 83-פפונדיגער 5. גולד. פעסטער 83-פפונדיגער 5. גולד' אללעס פער דרייא מאנאטע אונד פער צאָלל צענטנער.

ו ו י י צ ע ן נעגען דיא פאריגע פרייז-נאָטירונג זינד דיא היעזיגען פרייזע אום 15 קר געפאללען. פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 4,75—4,77, פער פריה-יאהר 5,35—5,40 גול.

ק אָ ר ן פער סעפטעמבער - אָקטאָבער 3,25 ביז 3.30 גולדען.

ה א פ ע ר פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 2.16 — 2.10 גולד. פער פריה-יאהר 2.36—2.38 גול.

ק ו ק ו ר ו ץ פער מאי 3.10 — 3.12 גולד.

ר ע פ ס : פער 150 פפונד קאָהל-רעפס פער אויגוסט-סעפטעמבער 11⁴/₈—11²/₈ גולד., — באנאטער פער אויגוסט 11⁶/₈—12 גולד. —

ו ו י ע נ ע ר פ ר י י ז ע.

ש פ י ר י ט ו ס : פרוכט-שפירישוס 42½ קר.

ו ו י ע נ ע ר ש ל א כ ט פ י ע ה מ א ר ק ט : דער אויפ-טריעב אויף דעם שלאכטפיעהמארקט אם 30-טען פ. מ., בעטרוג 2284 אונגארישע, 1487 גאליציישע אונד 99 דייטשע צוזאממען 3870 שטיק אָכסען. געקויפט ווארדען פאָן וויענער פליישערן 1520 פאָן לאנד פליישערן 2090 אונד אונפערקויפט גינגען אויפס לאנד 259 שטיק, דער נעזאממט לאנד-אבטריעב 2350 שטיק. פיר וויען פערבלייבען 1520 שטיק. דאס יעטצוגנסגע-וויכט שטעללטע זיך פער שטיק פאָן 350 ביז 825 פפונד. דער אנקויפספרייז פער שטיק פאָן 130—235 גולדען אונד פער צענטנער פאָן 26—33 גולד.75 קר.

פערלאָזונג

ד ע ר 1864 - ע ר ל אָ ז ע.

ביא דער אם 1 סעפטעמבער 1875 פאָרגענאָמ-מענען ציעהונג דיעזער לאָזע ווארדען פאָלגענדע סעריען מיט דען ביינעזעצטען געווינג-נוממערן געצאָגען, אונד צוואר : 62 577 752 804 970 1013 1437 3499 3402 3317 3013 2433 1885 1688 פאָן דיעזען פער-לאָזטען סעריען פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 200000 גולד. אויף ס' 3499 נומ' 68 ; — דער צווייטע טרעפפער מיט 20000 גולד. אויף ס' 3499 נומ' 55 — דער דריטטע טרעפפער מיט 15000 גולד. אויף ס' 3402 נומ' 71 — אונד דער פיערטע טרעפפער מיט 10000 גולד. אויף ס' 62 נר' 3. — פערנערע געווינגען יע 5000 גולד' ס' 804 נר' 78 אונד ס' 3402 נר' 57 ; — יע 2000 גולד' ס' 1437 נומ' 33, ס' 1688 נר' 28, אונד ס' 3499 נר' 47. — (שלום פאָלגט.)

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער : מאיר בר"י רייז.

ק ו ר ז - ט א ב ע ל ל ע פ אָ ם 1 ס ע פ ט ע מ ב ע ר

	קר	פל
פעסטער קאממערציאל-באנק	—	787
פעסטער געווערבע-באנק	—	250
פראנקא-אונגארישע	—	52
אינדוסטריע-באנק-אקציען	—	207
אפנער קאממערציאל-באנק	—	156
לאנדעס צענטראל-שפאארקאססע	—	91
אפנער בירגערליכע	—	—
פעסטער ערסטע פאטערלענדישע	—	2350
פעסטער פארשטעדטישע	25	49
פעסט-אפנער הויפטשטעדטישע	50	137
דעטטא צווייטע עמיססיאָן	—	—
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדענקרעדיט-אינסטיטוטס צו 5 איינהאלב פראצענט	—	87
דער אונגארישען היפאטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פראצענט	50	81
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראצענט	25	86
דעטטא צו 6 פראצענט	25	88
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	75	89
קעטטען-בריק-אקציען	75	85
נארד-אסט-באהן	50	112
אלפאלד-פיומאנער	—	—
אונגארישע אסטבאהן	—	47
טהייס באהן	50	185
זיעבענבירגער באהן אקציען	—	—
קאשוי-אדערבערגער באהן אקציען	50	122
פראנץ-יאזעפ'ס באהן אקציען	75	156
קארל-לודוויג-באהן אקציען	—	219
לעמבערג-טשערנאוויטץ-יאסי באהן	50	136
קרעדיט-אקציען	—	207
באנק-	—	916

	קר	פל
פאלפפי צו 40 גולדען ק. מ.	40	27
קלארי צו 40 " "	—	25
סט. געגאיס צו 40 " "	25	27
אפנער צו 40 " "	50	25
ווינדישגרעטץ צו 20 גולדען ק. מ.	25	22
וואלדשטיין צו 20 " "	50	19
קעגלעוויטש צו 10 " "	—	12
רודאלפסלאזע צו 10 " "	50	13
פאניסלויטר צו 20 " "	50	14
אינסבריקער לאזע	75	16
זאלצבורגער לאזע צו 20 גולדען	75	15
קראקויער לאזע	75	14
טירקען לאזע	52	47
דעטטא 120 פראנקס איינצאהלונגען	—	—
אונגארישע פרעמיען-לאזע א 100 גולדען	50	78
דעטטא צו 50 גולדען	25	78
וויענער-לאזע	50	104
ווערטה-פאפיערע.		
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	25	81
טעמעשוואר-באנאטער	—	81
זיעבענבירגישע	75	79
גאליציישע	15	85
בוקאווינער	50	85
אונגארישע אייזענבאהנ-אנלעהען	50	100
ווייגצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	50	76
פעסטער שטראסען-באהן	—	213
אפנער שטראסענבאהן	—	70
מוניציפאל-באנק	25	23
אנגלא-באנק I. עמיסיאָן	75	9
אונגארישע באדענ-קרעדיט	50	63
שפאר- אונד קרעדיט-פעראיין	50	89
אונגארישע קרעדיט-באנק	—	207

באללענ-מעהל	קר	פל
נומער 0	29	23
" 1	—	23
" 2	10	22
" 3	—	20
" 4	20	18
" 5	30	16
" 6	70	14
" 7	90	12
" 8	—	11
" 8½	20	9
געלד-קורז		
זילבער-אגיא	60	101
דוקאטען	28	5
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	93	8
נאפאלעאנד'אר	93	8
פרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	65	1
רוססישע רובעל	54	1
לאָזע.		
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	—	135
דעטטא צו 50	50	134
1860-ער גאנצע לאזע	80	111
דעטטא פינפטעל	—	116
1854-ער 4 פראצענטיגע שטאאטס-לאזע	25	104
1839 ראטהשילד - לאזע גאנצע	—	275
דעטטא פינפטעל	—	244
קאמא רענטענשיינע	50	22
קרעדיט-לאזע	—	164
טריעסטער לאזע פער 100 גולדען	50	110
טריעסטער לאזע פער 50	—	56
דאנוי-דאמפפשיפפאהרט-לאזע	—	94
סאלם צו 40 גולדען	—	35

פרוכטפרייז-טאבעללע

פריכטע	קילאגראמם-געוויכט	פער צאָלל-צטר
ווייצען, נייער באנאטער	81	4.40—4.50
" "	82	4.60—4.50
" "	83	4.85—4 75
" "	84	5.05—4.95
" "	85	5.25—5.15
" "	86	5.40—5 80
" טהייס	81	4.45—4.35
" "	82	4.65—4 55
" "	83	4.90—4.80
" "	84	5.10—5.—
" "	85	5,20—5.30
" "	86	5,45—5,35
" פעסטער בארן	81	4.35—4.25
" "	82	4.55—4.45
" "	83	4.80—4.70
" "	84	5.——4.90
" "	85	5,20—5,10
" "	86	5.35—5.25
" וויעסעלבורגער	81	4.40—4.30
" "	82	4.60—4.50
" "	83	4 85—4.80
" "	84	5.10—4.95
" "	85	5.30—5 20
" "	86	5.40—5.35
		פער מעטצ'
קארן	80	3.40—3.30
גערסטע מאלץ	72	3.——2.60
" פוטטער	72	2.50—2.30
האפער	50	2.10—2.05
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	3 20—3.15
אנדערע גאטטונג	צענטנער	3.15 —3.10
הירזע	75	2.50—2.40

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS.

Budapest, 1875. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

וויר בערייטס ערוועהנט, דאס געגען דיא וואהלען
איינצעלנער דעפוטירטען 13 פראָטעסטע ביים רייכס-
טאגע איינליעפען. עס איזט אלזאָ מאָגליך, דאס איי-
ניגע דיעזער וואהלען פאָם רייכסטאגע אלס אונגיל-
טיג ערקלערט ווערדען. עס ווירדען אליזאָ נייוואהלען
אויסגעשריעבען ווערדען מיססען. אבער עס ווער-
דען וואהרשיינליך נאָך מעהר נייוואהלען שטאטט-
פינדען. לויט דעם געזעטצעס דער „אינקאָמפאטיבילי-
טעט" (אונפעראיינבארקייט) דירפען מאנכע אמטס-
שטעללען מיט דען דעפוטירטענ-שטעללען ניכט
פעראייניגט ווערדען. זאָ דירפען אונטער דען רעגיע-
רונגס-בעאמטען נור דיא מיניסטער אונד שטאאטס-
סעקרעטערע גלייכצייטיג איינע דעפוטירטענ-
שטעללע האבען. דירעקטאָרען אונד פערוואלטונגס-
ראַטהע פאָן זאָלכען אונטערנעהמונגען, דיא מיט
דער רעגיערונג אין געשעפטס-פערבינדונג שטעהען,
דירפען עבענפאללס קיינע דעפוטירטענ-שטעללען
איינגעהמען. דא הייסט עס : געטוועדער דאס אמט
אָדער דיא דעפוטירטענ-שטעללע ניעדערלעגען! נון
גיבט'ס אונטער דען געגענווערטיגען אבגעאָרדנעטען
33, וועלכע זאָלכע אַמטער האבען, דיא מיט דער
דעפוטירטענ-שטעללע אונפעראיינבאר זינד. עס זינד
היערונטער : 13 שטאאטס-בעאמטע, 18 קאָמיטאטס-
בעאמטע, 1 פאַכטער פאָן שטאאטס-גיטערן אונד 1
פערוואלטונגס-ראטה. — ווערדען נון דיעזע איהרע
דעפוטירטענ-שטעללען בייבעהאלטען וואָללען, זאָ
ווערדען זיא איהרע אַמטער ניעדערלעגען מיססען.
טראַגט איהגען יעדאָך דאס אמט מעהר איין אלס
איינע דעפוטירטענ-שטעללע, דא ווערדען זיא יא
שווערליך „דער גראָסען עהרע" וועגען איינען זאָל-
כען טויש איינגעהען. אין דיעזעם פאללע ווערדען
ניי-וואהלען אויסגעשריעבען ווערדען אונד אין
מאנכען אונגארישען וואהל-בעצירקען ווירד דער
לערם פאָן נייעם בעגיננען.

*(וואס וואָללען דענן דיא הערצעגאָווינער?) פאָרגעסטערן האט-
טע זיך דיא פריעדענס-קאָממיסיאָן אין מאָשטאר
(הויפט-שטאדט דער הערצעגאָווינא) פערזאממעלט,
אום דיא ווינשע אונד בעשווערדען דער רעוואָלו-
ציאָנערען אנצוהאָרען. דיא רעוואָלוציאָנערען הא-
בען איהרע ווינשע שריפטליך איינגערייכט — אונד
זאָ ווייס מאן יעטצט ווענינסטענס, וואס זיא וואָללען.
עבענזאָ וויא מאָנטענעגראָ, סערביען אונד רומעניען
זעלבסטשטענדיגע פירסטענטהימער בילדען אונד
נור אונטער טירקישער אָבערהערשאפט שטעהען,
עבענזאָ וואָללען אויך דיא הערצעגאָווינער אונטער
דער רעגיערונג איינעם קאטהאָלישען פירסטען
שטעהען אונד זאָ איין איינענעם פירסטענטהום אונ-
טער טירקישער אָבערהערשאפט בילדען.

*(קלאפקא אונד דיא הערצעגאָווינער.) דיא הערצעגאָווינער וואָלל-
טען דען גענעראלען קלאפקא אלס אנפיהרער
האבען. זיא גלויבטען, וועגן קלאפקא אין אונגארן
דער רעוואָלוציאָן אלס גענעראל דיענטע, ווארום
דענן ניכט אויך דער רעוואָלוציאָן אין דער הערצע-
גאָווינא? אבער דער גענעראל קלאפקא האטטע
דיעזען אנטראג נאטירליך צוריקגעוויעזען. וויא קאָננ-
טע ער אויך איינער רעוואָלוציאָן אין דער הערצע-
גאָווינא דיענען? ערסטענס האט ער יא אים יאהרע
1848 געגען דיא קראָאטען (זיד-סלאווען) געקאַמפפט,
וויא זאָללטע ער אלזאָ יעטצט פיר דיעזע דאס
שווערט ערהעבען? צווייטענס איזט יא דיא רעוואָלו-
ציאָן אין דער הערצעגאָווינא פיר אונגארן געפעהר-
ליך, דא אים פאללע איינעם זיעגעס דער רעוואָלו-
ציאָנערען — קראָאציען זיך פאָן אונגארן לאָזרייסען
ווירדע, אום אים פעראיינע מיט דען זיד-סלאווען אין
דער טירקייא איין גראָסעס זיד-סלאווישעס רייך צו
גרינדען. אונגארן העטטע היעדורך ניכט בלאָס קראָ-
אציען פערלאָרען; עס ווירדע פיעלמעהר אן זיינער
גרענצע איינען געפעהרליכען פיינדליכען נאכבאר
ערהאלטען, מיט דעם עס פריהער אָדער שפעטער
אין איינען קריעג זיך פערוויקעלן מיסטע.

*(איינע ווערבונג פיר דיא הערצעגאָווינא אין פעסט.) מאן
זאָללטע עס קוים גלויבען! אין פעסט, דער הויפט-
שטאדט אונגארנס, געטרויט מאן זיך, סאָלדאטען
פיר דיא הערצעגאָווינא אנצו-ווערבען! עס איזט דיעס
איין פיעה-הענדלער, וועלכער דיעזעס זויבערע גע-
שעפט בעטרייבט. ער פערפיהרט יונגע לייטע, דיע-
נען ער איין האנד-געלד פאָן 30 דוקאטען גיבט, אום
נאָך דער הערצעגאָווינא צו רייזען אונד מיט דען רע-
וואָלוציאָנערען צו קעמפפען. אונלענגסט האט דיע-
זער פיעה-הענדלער איינען יונגען מאנן אוים רייי-
כעם הויזע פערפיהרט. עבען וואָללטע דערזעלבע
אברייזען, אלס זיינע עלטערן דיעם ערפאהרען הא-
בען. זיא איילטען שנעלל צום פיעה-הענדלער אונד
גאבען איהם דאס האנד-געלד צוריק. אלס ער דאס
געלד ניכט צוריקנעהמען וואָללטע, קאָננטע מאן
איהן נור מיט דער הערביירופונג דער פאָליציייא
אבשרעקען. מאן זאגטע איהם : „איין פיעה-הענד-
לער זאָללטע דאָך קיין מענשענ-הענדלער זיין!"
עס איזט נור צו בעוואונדערן, דאס מאן דיעזעם
ווערבער דאס שענדליכע געשעפט ניכט פער-
ביעטעט! —

*(אָרצטע, וועלכע דעם קריעגס-דיענסטע זיך ווידמען וואָללען.)
דער מיניסטער דעם אינגערן האט אללע בעהאָר-
דען אים לאנדע אויפגעפאָרדערט, דיא נאמען יענער
אָרצטע, וועלכע זיך דעם קריעגס-דיענסטע ווידמען
וואָללען, צו פערצייכנען. וואָצו אבער דיעזעס? —
שטעהט עטווא איין קריעג פאָר דער טהירע? —

*(סיר מאָזעס מאָנטעפיאָרע), דער בעקאננטליך פאָר איינינען וואָכען וויעדער נאָך
ירושלים רייזטע, אום דיא לאגע אונזערער דאָרטי-
גען גלויבענס-ברידער צו פערבעססערן — וואר ווע-
גען דער אים הייליגען לאנדע הערשענדען גראָ-
סען היטצע זעהר ערקראנקט. אינדעם איזט דער
פערדיענסטפאָללע מאנן נאָך ווענינען טאגען וויע-
דער גענעזען. קוים וואר ער אים שטאנדע, דיא לייטע
צו עמפפאנגען, אלס ער זיך וויעדער מיט דער פער-
בעססערונג דער יידישען אנגעלעגענהייטען בעפאס-
טע. אין דיעזעם אויגענבליקע בעפינדעט זיך מאָנ-
טעפיאָרע בערייטס אויף דער ריקרייזע נאָך
ענגלאנד. —

*(ביללינע אתרוגים.) מאן שרייבט דען וויענער צייטונגען אוים טריעסט פאָלגענדעס :
וויר האבען יעטצט שאָן פיעלע אתרוגים-הענדלער
אלס גאַסטע, וועלכע הייער זעהר פערגניגט זינד,
וויל זיא דיא אתרוגים זעהר בילליג פינדען. ביזהער
האטטען דיא גריעכען מיט דעם אתרוגים-פערקויפע
איין „מאָנאָפאָל", דאס הייסט, זיא ווארען אלליין
אויף דעם מארקטע, וועסהאלב זיא נאָך בעליעבען
דיא אתרוגים-פרייזע האָך היגויפשרויבען קאָננטען;
זיא פפלעגטען דיא אתרוגים ליעבער אינס מעער
צו ווערפען, בעפאָר זיא בילליג הערצוגעבען. הייער
אבער האבען דיא גריעכען פיעלע קאָנקורר:נטען
בעקאָממען, וועלכע דיא אתרוגים ביללינער געבען,
אום נור מיט דען גריעכען טראָטצען צו קאָננען. דא-
דורך איזט עס הייער זאָ וויט געקאָממען, דאס מאן
דיא אתרוגים מובחרים צו 1 ביז 2 גולדען בעקאָמ-
מען קאנן. דיא פראגע איזט נור, אָב זיך דיא גריע-
כען ניכט שאָן דאס נעכסטע מאל בעססער אין
אכט נעהמען ווערדען, אום וויעדער דאס מאָנאָפאָל
צו האבען.

*(שאפוואָללע.) זייט אונזערעם מארקט-בעריכטע וואורדען נאָך נאהע אן 500 צענטנער פער-
קויפט, אונד צוואר 300 צענטנער לאנד-איינשורען
צו 85—86 אונד 72 גולדען, 100 צענטנער געבירגס-
צויישור צו 96—98 גולד. אונד 100 צטר' מיטטעל-
איינשורען צו 85—98 גולד.

☞ דיא פערשפראָבענע ביילאגע מיט דעם אל-
פאבעטישען פערצייכניססע דער דעפוטירטענ-נאמען
אונד מיט דער לאנד-קארטע פאָן אייראָפא ווער-
דען וויר ערסט דעם נעכסטען מאָנטאג-בלאטט
נומ' 72 ביישליעסען קאָננען, וויל דיא לאנד-קארטע
ערסט ענדע דיעזער וואָכע פערטיג ווירד.

טהיידיגעסט אונד דען קאָניג בעשלדיגעסט?" (פראנטע
ארשהור). —

„הערר! איך קעננע איך ניכט, אבער פיר איינען
זאָלכען קאָניג, דער זיין וויב געפאנגען האלט אונד זיינען
ערסט-געבאָרענען זאָהן בייקעמפפט, קאנן איך קיינע אכטונג
האבען — אונד וויססעט, קיין אנדערער אלס נור דיע-
זער קאָניג האטטע מיינען מאנן אומבריינגען לאססען! — איך
וואר איין פערלאססענעס וויב, קיין קאטהאָליק וואָללטע
זיך מיינער ערבארמען — אונד נור דער יודע יאָססען,
דער פאטער דיעזעס מעדכענס, האטטע מיך ערבארמונגספאָלל
אין זיין הויז גענאָממען אונד מיך פאָר מיינער נאָטה געריעט-
טעט! מיין זאָהן פעטער האטטע דעם קאָניגע אונד זיי-
נעם צווייטגעבאָרענען זאָהנע יאָהאנן דיענען זאָללען; אבער
אויף מיין צורעדען, האטטע ער זיך יעטצט דעניעניגען אנגע-
שלאָססען, וועלכע אויף זייטע דעם ערסטגעבאָרענען פרינצען
ריכארד שטעהען."

דאס מעדכען בליקטע אויף דאס רוהיגע וואססער,
דורך וועלכעס דאס שיפף רודערטע. עס האטטע פאָן דיעזעם
פאָלישען געשפרעכע ניכט פיעל פערשטאנדען — אונד
אויך דער פרינץ דאכטע זיך, דאס ער היער מיט קיינעם אל-
טען וויבע צו פאָליטיזירען ברויכע. — ער בליקטע אבער-
מאלס אויף דאס שאָנע מעדכען אונד זאגטע : „שאָנע מאל-
קע, לאסס' אונס דיעזען אויגענבליק געניעססען! פערגיסס דיין
פאָלק, פערגיסס דען דרוק אונד דען האסס דער וועלט,
לאסס' אונס היער בלאָס מענשען זיין, לאססען וויר
דען ראנג- אונד רעליגיאָנס-אונטערשיעד שווינדען. דעה', וויא
שאָן דער שטראָם איזט, אונד וויא שאָן דער בלויע הימטעל
זיך איבער אונס וואָלבט."

דיעס האטטע דער פרינץ מיט איינעם זאָלכען פייער
געשפראָכען, דאסס דאס אונערפאהרענע מעדכען פאָן זיינען
וואָרטען גאנץ היננעריססען וואורדע. איהר געפיהל דער
דאנקבארקייט האטטע זיך באלד אין איין געפיהל דער צו-
ניינונג אונד ליעבע פערוואנדעלט. זיא קאָננטע דאראן ניכט
לייכט פערגעססען, וויא ער אלס קאטהאָליק, מיט געפאהר
זיינעס איינענען לעבענס, זיא אלס יידין רעטטעטע. ער וואר
דער ערסטע מאנן, וועלכער זאָלכע זיססע שמייכעל-
האפטע וואָרטע אן זיא ריכטעטע — אונד וואס פיר איין
מאנן וואר דאס? דיא וועלטגעשיכטע ריהמט איהן אלס איי-
נען דער שאָנסטען שטארקען מענער. — וועגן זיא איהן
נון מיט דען יידישען יונגען לייטען, וועלכע זאָ געקריממט
אונד ניעדערגעדריקט גינגען, פערגליכען האטטע — אונד
וועגן זיא זיך זאָדאנן ערטיננערטע, וויא ער קיהן אונד מוט-
היג וויא איין לאָווע געגען הונדערטע מענשען געקעמפפט
האטטע, אונד יעטצט פאָר איהר זאָ זאנפט אונד זאָ ליעבע-
פאָלל שטעהט : דא וואר עס איהר, אלס ווערע זיא בע-
רוישט אָדער אלס ווערע זיא אין איינען טרוים פערזונקען
אונד אלס דירפטע זיא קיינען אנדערען ליעבען אלס עבען
דיעזען איהרען ערדעטטער. — נור שווער קאָננטע ער זיך
פאָן דעם מעדכען שיידען, אלס זיא וויעדער אן דאס אנדערע
אופער אנקאמען. ער קיססטע דיא האנד דעם מעדכענס, דיא
זיא איהם צום אבשיעדע רייכטע — אונד זיא מוסטע איהם
פערשפרעכען, מיט איהם אם צווייטען טאגע נאָכמאלס צו-
זאממענצוקאָממען.

דער פרינץ בליקטע איהר לאנגע נאָך, ער מאכטע זיך
אנפאנגס פאָרווירפע, זאָ איין אונשולדיגעס מעדכען צו פער-
פיהרען. ער זאגטע צו זיך : „איין זאָ הערליכעס רייגעס
געשאָפף! טהוע איך ניכט אונרעכט? ניין! איהר פאטער
האטטע זיא נאָך אלס קינד פערשאכערט — אונד ווילל
איהר איינען שמוטציגען יודען צום ברייטיגאם געבען. וויים
זאָ איין יודע זאָ איין שאָנעס געשאָפף צו ווירדיגען? זאָ איין
יודע זיעהט נור דאראויף, אָב איהר פאטער רייך איזט אונד
איהם פיעל מיטגיפט גיבט. אונד אָב איהם דאס וויב פיעל
ארביישען קאָננען ווירד. וואס שאדעט איהר אלזאָ מיינע
ליעבע? — — אבער דיא ארמע קיטטי? האבע איך
ניכט אויך דיא קיטטי זאָ בעטראָגען?" — ער היללטע זיך
נאָך דיעזען וואָרטען אין דען מאנטעל אונד איילטע שנעלל
צור אויפזוכונג זיינעס בעגליישערס.

וויא עלטערן ניכט געניג איהרע קינדער בעוואכען קאָנ-
נען? איין אויגענבליק אוים דען אויגען דער עלטערן, גע-
נינט דאצו, אום דאס קינד פיר עוויג אונגליקליך צו מאכען!
דיא עלטערן אין דעם ווייטען יאָרק אהנטען זיכער ניכט, אין
וועלכער אויגענבליקליכען געפאהר זיך איהרע איינציגע טאָכ-
טער בעפאנד, אונד אין וועלכע נאָך אונגליקליכערע עוויגע
געפאהר זיא זיך דורך איינע אונגליקליכע ליעבע שטירצטע! איין
פרינץ האטטע זיא פאָם קאָרפערליכען טאָדע גערעטטעט
אונד זיא דאפיר אין איין עוויגעס זעעלענ-ליידען געשטירצט.
וועגן ווענינסטענס זאָ איין אידדענגפיהרטעס פערלייטעטעס
קינד, דען מושה העטטע, דאס פאָרנעפאללענע גלייך דען על-
טערן וואהרהייטס-געטרייא צו ערצעהלען? אבער דיא פאל-
שע שאם מאכט דאפאָן געוואָהנליך איין געהיימניס — אונד
איין זאָלכעס פאָר דען עלטערן פערבאָרגענעס געהיימניס —
פיהרט זיכער נור צום פערדערבען!

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

בערשריטטען האטטע, וואָריבער סערביען זעהר ערביטטערט איזט. סערביען וויללל דאהער דיעזע גרענצ-פערלעטצונג אלס אויסרעדע בענוטצען, אום געגען דיא טירקייא דען קריעג צו ערקלערען.

אוים אללי דען ביזהעריגען מיטטהיילונגען קאָננען וויר נור פאָלגענדעס ענטנעהמען: דיא הערצעגאָווינער רעוואָלוציאָן עקסיסטירט; נור איזט זיא ניכט זאָ גראָס, וויא זיא דיא זידסלאווען שילדערן, אונד ניכט זאָ קליין, וויא זיא דיא טירקען דארשטעללען וואָללען.

פיעלע אנדערע צייטונגען מאכען וואָהל אוים דיעזער רעוואָלוציאָן איין גראָססעס וועזען, וויל זיא וויססען, דאס איהרע לעזער נור פאָן גראָססען קריעגען לעזען וואָללען. זיא טישען איהנען דאהער דיא שוירליכסטען קריעגס-נאכריכטען אויף, אום מיט דיעזער קאָסט פיעלע לעזער (אָדער אייגענטליך פיעלע פרענומעראנטען) הערבייאצולאָקען! וויר אבער ליעבען פיעלמעהר דיא וואהרהייט אונד וואָללען אונס זאָלכער פאלשען לאָק-מיטטעל ניכט בעדיענען.

איינינע אונזערער לעזער מאכטען אונס שאָן דען פאָרוואורף, דאס וויר אבזיכטליך דיעזע רעוואָלוציאָן אלס אונוויכטיג דארשטעללען, אום ניכט אונזער בלאטט מעהרמאלס אלס צווימאל-וואָכענטליך הערויסגעבען צו מיססען; נון האבען וויר אבער שאָן אים פאָריגען בלאטטע אונזער וואָרט געגעבען, אויך אין פריעדענס-צייטען אונזער בלאטט דריימאל-וואָכענטליך ערשיינען צו לאססען — אונד זאָמיט שטעללט זיך יענער פאָרוואורף אלס אונריכטיג הערויס! — דיא ריכטונג אונזערעס בלאטטעס בלייבט אין פיר אללע מאל איינע אונפארטייאישע אונד וואהרהייטס-ליעבענדע.

אוים דעם אונגארישען רייכסטאגע.

פיר דען 28-סטען אויגוסט (אלזאָ פיר דען פאָרלעטצטען זאמסטאג) וואר אמטליך דער אונגארישע רייכסטאג איינבערופען, אונד ערסט אים לעטצטען זאמסטאג (אלזאָ נאך איינער פאָללען וואָכע) קאָננטע זיך דער רייכסטאג אלס „קאָנסטיטואירט" (געאָרדנעט) ערקלערען.

דיא גאנצע פאָריגע וואָכע וואר דער רייכסטאג מיט זיינער „קאָנסטיטואירונג" בעשעפטיגט — אונד נון וואר דיעזע אם זאמסטאג פאָללענדעט. הערר גיצי וואורדע צום רייכסטאגס-פרעזידענטען געוועהלט.

אלס קאָלאָמאן גיצי אין דער פאָרגעסטריגען רייכסטאגס-זיטצונג אויף דעם פרעזידענטען-זיטצע ערשיען, וואורדע ער מיט שטירמישען עליען-רופען בעגריסט. זיינע אנשפראכע אן דיא דעפוטירטען לויטעט פאָלגענדערמאסען:

„געעהרטעס הויז! אללע 413 וואהל-בעצירקע אונגארנס האבען איהרע פערטרעטער געוועהלט. אויך דער קראָאטישע לאנדטאג האט זיינע 34 „דעלעגירטע" היעהער געזענדעט. (זאָלכע אבגעאָרדנעטע, וועלכע ניכט דירעקט פאָם פאָלקע, זאָנדערן אינדירעקט פאָם לאנדטאגע געוועהלט ווערדען, הייסען ניכט „דעפוטירטע", זאָנדערן „דעלעגירטע".) ביז צור קאָנסטיטואירונג דעם הויזעס וואורדען 428 וואהל-פראָטאָקאָללע איינגערייכט. אויסער 3 נאָך ניכט ערשיענענען קראָאטישען דעלעגירטען האבען 16 אונגארישע דעפוטירטע נאָך ניכט איהר וואהל-פראָטאָקאָלל איינגערייכט.

„דעם נון קאָנסטיטואירטען הויזע זאגע איך פאָר אללעם מיינען טיעפגעפיהלטען דאנק פיר דיא מיר דורך דיא וואהל צום פרעזידענטען געוואָרדענע אויסצייכנונג אונד פיר דאס מיר געשענקטע פערטרויען. געעהרטעס הויז! דיא מאססע דער ארבייטען דיעזעס רייכסטאגעס איזט אונגעהייער גראָס, וויר ווערדען אללי אונזערע קרעפטע אנשטרענגען מיססען, אום דיא פיעלען אויפגאבען אויסארבייטען צו קאָננען. מיט באנגען דענקע איך דאהער דאראן, אב מיינע שוואכען קרעפטע דיא לייטונג דיעזעס רייכסטאגעס ערטראגען קאָננען ווערדען."

„צו מיינען פרעזידענטען-פפליכטען געהאָרען: 1) דיא אונפארטייאישע לייטונג דער פערהאנדלונגען, 2) יעדעם דעפוטירטען זיינע רעדע-פרייהייט צו לאססען אונד 3) דיא ווירדע אונד דאס אנזעהען דעם הויזעס צו וואהרען."

„געעהרטעס הויז! וויר אללע קעננען דיא גראָססע דעס ציעלעס, וועלכעס וויר יעטצט צו ערייכען האבען. אללע צווייגע אונזערער אינגערען אנגעלעגענהייטען מיססען יעטצט פערבעססערט אונד אויך פיעלע אייסערע פערהעלטניססע מיט עסטערייך מיססען יעטצט געאָרדנעט ווערדען. דיעזעס ציעל קאנן נור מיט פעראיינטען קרעפטען ערריכט ווערדען. יעדער איינצעלנע מוס זיינע אינטערעססען בעזייטיגען אונד מוס נור דאראויף זעהען, וואס פיר דאס גאנצע גוט איזט. וואָהל פיעלע מאָכטען דיעס אונד יענעס ווינשען; אבער יעדער מוס דאראויף זעהען, אָב זיין איינצעלנער וואונש אויך אים אינטערעססע דעס גאנצען לאנדעס איזט."

הערר גיצי שלאָס זאָדאנן דיעזע זיינע רעדע מיט דען וואָרטען: „עס לעבע דער קאָניג! עס לעבע דאס פאטערלאנד!"

הייטע איזט וויעדער איינע זיטצונג. דיא נעכסטע ארבייט דעם רייכסטאגעס ווירד עס זיין, אן דען קאָניג איין אנטוואָרטס-שרייבען (אדרעססע) אויף זיינע טהראָנ-רעדע צו ריכטען. וואהרשיינליך ווערדען וועגען דער אבפאססונג דיעזער אדרעססע פיעלע רעדען געהאלטען ווערדען. אונזערע העררען דעפוטירטען זינד זעהר רעדע-לוסטיג — אונד דורך דאס פיעלע רעדען קאנן מאן שווער צור ארבייט געלאנגען. —

פערשיעדענע נייאינקייטען.

*(אונד דאָך איינע נייע אנלייהע!) שפארען הער, שפארען הין — ענדליך מוס עס אין אונגארן דאָך צו איינער נייען אנלייהע קאָממען. דיא וויענער „פרעססע" בריינגט איינע דעפעשע, דאס דיא אונגארישע רעגיערונג מיט איינינגען פאריזער באנקהויז-בעזיטצערן וועגען איינער אנלייהע פאָן 90 מיללאָנען אין אונטערהאנדלונג שטעהע. פרייליך ווירד דיעזער נאכריכט פאָן מאנכען צייטונגען ווידערשפראָכען; אללייןעטוואס מוס דאָך אן דער זאכע זיין. נור שעמט מאן זיך, מיט דער וואהרהייט זאָפאָרט הערויסצוריקען.

*(איינע פריינדשאפטס-מאהלצייט) וואורדע היער אויף דער מארגארעטען-אינזעל פאָן דען רעגיערונגס-פריינדליכען דעפוטירטען פעראנשטאלטעט, דאמיט דיא העררען זיך איינאנדער קעננען לערנען. עס וואורדען היעבייא נאטירליך פיעלע טרינקשפריכע צום בעסטען געגעבען. דער איינע ליעס דיעזען, דער אנדערע יענען לעבען, וויא דיעס שאָן מאָדע איזט. מערקווירדיג איזט בלאָס דער טרינקשפרוך קאָלאָמאן טיסאָ'ס. ער מאכטע איינע אנשפיעלונג אויף דיא וואהלען, דיא אונס פיעלע יונגע דעפוטירטע אין דען רייכסטאג בראכטען. טיסאָ זאגטע נעמליך אונטער אנדערעם: „צווישען דען אלטען אונד נייען מאָגע קיין נייד ענטשטעהען. דיא נייען דעפוטירטען זאָללען דיא אלטען ניכט בענײדען וועגען איהרער פערדיענסטע, דא מאן זיך זאָלכע נור מיט פיעלער ארבייט ערווירבט. אבער אויך דיא אלטען דעפוטירטען זאָללען דיא יונגען ניכט בענײדען, וועגן דיעזע זיך עטוואס ערלייבען; מאן מאָגע בעדענקען, דאס דיעזע איהרע קראפט נאָך ניכט אבגענוטצט האבען, וועסהאלב עס קיין וואונדער איזט, וועגן זיא מאנכמאל גראָסערעס לייסטען ווערדען. אלס דיא אלטען, וועלכע שאָן ציעמליך ערמידעט אונד ערשאָפפט זינד. ווער אירגענד עטוואס אויף דעם הערצען האט, מאָגע עס אָפפען אויסשפרעכען, דאמיט קיין געגענזייטיגער האסס ענטשטעהע. דיא רעגיערונג קאנן נור דאנן פיר דאס וואָהל דעם לאנדעס טהעטיג זיין, וועגן צווישען איהרער פארטייא פריעדע אונד איינטראכט הערשען.

*(וויר בעקאָממען נאָך פיעלע נייאוואהלען.) אין פאָריגער נוממער האבען

פאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(5-טע פאָרטזעטצונג.)

„טהיילנאהמע, ביישטאנד, טראָסט אונד בערוהיגונג (זאגטע דאס מעדכען ווייטער) קאָננען נור אין דער עהע געפונדען ווערדען. — איהר שטוינט מיך אן, מיין גראָססמיטהיגער ערעטטער? איהר וואונדערט אייך, דאס איך היערייבער שפרעכען קאנן אונד מיין ארמעס פאָלק זאָ דורך אונד דורך קעננע? — אָ, זאָ וועניג מיר דיא פאָליטיק בעקאננט איזט, זאָ וועניג איך וויים, וואס אין דער קאטהאָלישען וועלט פאָרגעהט, זאָ קעננע איך דאָך אונזערע יידישען פערהעלטניססע זעהר גענויא. דאס יידישע קינד לערנט זעהר פריה זיין עלענד קעננען, וועגן עס אויך נאָך ניכט בעגרייפט, ווארום עס דיא קאטהאָלישען קינדער ניכט מיטשפיעלען לאססען אונד ווארום זיא עס פאָרטוועהרענד בעשימפפען. וואס האבען וויר יודען פערשולדעט? ווערדען וויר נור דאהער געהאסט, וויל וויר אונזערעם גלויבען טרייא בלייבען? איהר זייד געריהרט, מיין עדלער הערר. איהר האבט איינע טהרענע אים אויגע! יא, וועגן אללע קאטהאָליקען זאָ ווערען וויא איהר, וועגן זיא אויך דען יודען אלס מענשען אָדער וועניגסטענס אלס איין געשאָפף גאָטטעס בעטראכטען ווירדען, וויר ווירדען זאָדאנן דאס לאנד ליעבען, אין וועלכעם אונס אונזער געשיק געפיהרט האט; אבער זאָ . . ." — דאס וויינען ערשטיקטע איהרע שטיממע אונד זיא קאָננטע ניכט ווייטער שפרעכען.

דער פרינץ וואר ווירקליך געריהרט! —

„„דיינע וואָרטע שניידען מיר טיעף אינס הערץ (זאגטע ארטהור) אונד וועגן זיך דיא זאכע זאָ פערהאלטען ווירדע, וויא דוא זיא שילדערסט, דאנן ווערען דיא קאטהאָליקען ווירקליך צו פערדאממען. דוא זאגסט, וויר האססען אייך, וויל איהר טרייא אייערעם גלויבען בלייבט; וויר הייסען דאס ניכט טרייע, זאָנדערן הארטנעקיגקייט. איהר זייד שטארזיניג אונד בלייבט בייא אייערעם אלטען גלויבען, וועהרענד דיא מייסטען מענשען אויף דער וועלט דען נייען גלויבען אנגענאָממען האבען — אונד דיעזע אייערע הארטנעקיגקייט ערביטטערט אונס! — אבער אויך אים געוואָהנליכען לעבען, אין אייערעם געשעפטליכען בעטראגען פערדיענעט איהר פערהאסט צו ווערדען. איהר האססעט אונס פיעללייכט מעהר אלס וויר אייך האססען. איהר האבט וואָהל קיינע מאכט, אייערע ווינשע צו ערריכען. אבער דאס, וואס אייך אן מאכט פעהלט, דאס זוכעט איהר דורך בעטרונג אונד דורך היגטערליסט צו ערריגגען. יעדער קאטהאָליק, דער זיך מיט אייך אין איין געשעפט איינלאסט, איזט בעטראָגען אונד פערלאָרען. דורך דיא פיעלען פערצענטען זייגעט איהר אונס דאס בלוט אויס. אונד וועגן וויר דיא יודען אין אונזער לאנד איינציעהען לאססען, דאנן האבען וויר נור אונזערע בלוט-עגעל איינגעלאססען . . . נון ליעבעס קינד, וויינע ניכט, איך מיינע יא ניכט דיך. דוא ביזט נאָך צו יונג אונד פערשטעהסט דאס ניכט.""

„ערלויבט מיין הערר (זאגטע אננא), איך פערשטעהע אייך נור צו גוט — אונד וויים, דאס איהר אים איררטהומע זייד! איהר האבט איין פאָראורטהייל, וויא טויזענד אנדערע קאטהאָליקען, וויל איהר עס עבען ניכט בעססער פערשטעהעט. איהר זעהעט מיך פערוואונדערט אן? יא, לאססעט אייך איינמאל פאָן איינעם אלטען ווייבע בעלעהרען! וויל איהר עבען פאָן בלוט-עגעל שפרעכעט, וויל איך איין בייששפיעל מיט דען בלוט-עגעלן בעססער ערצעהלען: מיין באָוער נאכבאר האטטע צו פיעל בלוט געהאבט, דאס האטטע מיך פערדראָססען, איך זעלבסט וואָללטע דיעזעס בלוט האבען! — איך האבע איהם נון בלוט-עגעל אנגעזעטצט אונד זיא האבען איהם דאס בלוט אויסגעזאָגען. — נון, מיינעט איהר, דאס איך מיך דאמיט בעגניגטע, דאסס דאס פיעלע בלוט ניכט מעהר אים נאכבאר, זאָנדערן שאָן אין דען בלוט-עגעלן וואר? ניין! איך וואָללטע יא זעלבסט דאס בלוט האבען! איך האבע דאהער אללערלייא פרעססונגען בייא דען בלוט-עגעלן אנגעווענדעט, ביז איך וויעדער דאס בלוט פיר מיך זעלבסט הערויסבעקאָממען האבע!"

„„זייד איהר פעררוקט, וואס שפרעכעט איהר דא פיר איין טאָללעס צייג צוזאממען?""

„איהר זאָללט מיך גלייך פערשטעהען! דען קאָניג פערדריעסט עס, דאס זיינע באראָנע אין ענגלאנד זאָ פיעל געלד האבען, וואס זיא זאָראנן אויף איהר רייכטהום זאָ שטאָלץ אונד איבערמיטהיג מאכט. דער קאָניג זיעהט עס דאהער גערנע, וועגן איהנען דיא יודען דורך וואוכער דאס געלד אויסזויגען, דאמיט דער טראָטץ דער רייכען געבראָכען ווירד. אבער דאס געלד בלייבט דאָך ניכט אין דען טאשען דער יודען! דער קאָניג ערזיננט אללערלייא מאָגליכע אונמאָגליכע יודען-שטייערן, מאן הייסט דאס „שוטצ-געלד" — „יודען-צאָלל" — וואס דא אללעס דיא יודען אן שטייערן צו צאהלען האבען. דער קאָניג ערפרעסט אלזאָ דאס געלד דער יודען פיר זיך זעלבסט — אם ענדע הייסען דיא יודען בלוט-עגעל — אונד דער קאָניג האט דאס געלד!"

„„ווער ביזט דוא ווייב, דאס דוא דיא יודען פער-